

REVISORS RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING

Rørøros kommune

2024

OPPSUMMERING

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering danner grunnlag for kontrollutvalgets arbeid med *plan for forvaltningsrevisjon* og *plan for eierskapskontroll*. Revisors vurderinger er kategorisert i fargene rød, gul og grønn, hvor rød er områder som revisor vurderer å ha høy risiko og vesentlighet. I denne rapporten er bare røde og gule områder presentert.

Tabellen under oppsummerer revisors risikovurderinger for Røros kommune.

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Arbeidsgiverpolitikk og ledelse	Bærekraft
Konsultasjonsplikt	Informasjonssikkerhet
Saksbehandling og arkiv	Internkontroll
Økonomisk bærekraft	Budsjettering og tertialrapportering
Selvkost	Merverdiavgifts behandling
Barn med særlige behov	Offentlige anskaffelser
Barnehagemyndighet og tilsyn	Saksbehandling
Taushetsplikt og personvern	Ivaretagelse av flyktninger
Demensomsorg	Verdensarven
Utenforskap	Planarbeid
Tildeling av tjenester	Brann- og redningstjenesten
Bruk av tvang	Næring, skog- og landbruk
Helseplattformen	Midt-Norge 110-sentral IKS
Klima og miljø	IKA Trøndelag IKS
Vedlikeholdsetterslep	FIAS AS
Røros Vekst AS	
Optimus AS	

1 INNLEDNING

Kontrollutvalget i kommunen skal utarbeide en *plan for forvaltningsrevisjon* (kommunelovens § 23-3 andre ledd) og en *plan for eierskapskontroll* (kommunelovens § 23-4 andre ledd). Revisors risiko- og vesentlighetsanalyse er et innspill til kontrollutvalgets arbeid med disse planene. Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering er en invitasjon til en dialog om risiko-områder i kommunen og bør suppleres med vurderinger fra kommuneorganisasjonen og kontrollutvalget selv. Vurderingen av risiko er basert på sannsynlighet for at noe inntreffer og mulig konsekvens, og disse er påpekt kort i teksten. Det er lagt vekt på å framstille risikovurderingene på en enkel måte, og risikoer som revisor har funnet uvesentlig er ikke tatt med. Denne risiko- og vesentlighetsvurderingen er sett fra revisors perspektiv og andre kan ha andre vurderinger basert på sin kunnskap om kommunen.

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering er basert på erfaringer fra revisjonsarbeidet i kommunen, data fra eksterne kilder og årlige kontaktmøter med kommunen.

Denne rapporten er delt inn i seks områder. Disse er:

- Kommuneorganisasjon
- Økonomi
- Oppvekst og inkludering
- Helse og omsorg
- Teknisk
- Eierskap

Området eierskap handler om kommunens eierstyring generelt og eierstyring av ulike selskaper. Forvaltningsrevisjon i selskaper omtales innenfor de områdene hvor de naturlig hører hjemme. Vertskommunesamarbeid og kommunalt oppgavefelleskap beskrives under kommuneorganisasjon, mens tjenestene som leveres omtales innenfor de enkelte områdene.

2 KOMMUNEORGANISASJONEN

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Arbeidsgiverpolitikk og ledelse	Bærekraft
Konsultasjonsplikt	Informasjonssikkerhet
Saksbehandling og arkiv	Internkontroll

Arbeidsgiverpolitikk og ledelse

Generelt er det en kamp om arbeidskrafta og kommunen kan oppleve utfordringer med å rekruttere nok og rett kompetanse. Når kommunen ikke klarer å løse rekrutteringsproblemene settes det i verk tiltak som fører til høyere kostnader og mindre stabilitet i bemanningen, eksempelvis bruk av vikarbyråer. En konsekvens av rekrutteringsutfordringene er at kommunen ikke klarer å rekruttere kompetanse som kommunen er pålagt å ha og mangler kompetanse og kapasitet til å få utført nødvendige tjenester. Turnover og vakanse i viktige stillinger skjer med jevne mellomrom og kan gi konsekvenser i form av manglende kontinuitet og at taus kunnskap i organisasjonen forsvinner.

Røros kommune har utfordringer med å rekruttere ulike fagkompetanser, spesielt innenfor helse og omsorg og teknisk sektor. Kommunen prøver ut ulike modeller for deling av kompetanse mellom ulike enheter og bruk av kompetanse til ulike typer oppgaver. Det kan være forbundet med risiko, selv om det også er nye og smarte grep. En nylig gjennomført forvaltningsrevisjon om arbeidsmiljø innenfor institusjonsbaserte tjenester viser at det finnes arbeidsmiljøutfordringer.

Konsultasjonsplikt

Røros kommune ble samisk forvaltningskommune i 2018. Kommunens hovedmål som samisk forvaltningsområder er å styrke og videreutvikle samisk språk, kultur, identitet og samfunnsliv. Som samisk forvaltningskommune er kommunen underlagt konsultasjonsplikten som er forankret i sameloven. Konsultasjonsplikten er en plikt som pålegger fylkeskommuner og kommuner å konsultere representanter for berørte samiske interesser i saker om lokale forskrifter og andre beslutninger eller tiltak som vil kunne påvirke samiske interesser direkte. I kontaktmøtet med kommunen høsten 2023 kommer det fram at det er krevende å gjennomføre konsultasjonsplikten i praksis. I dette kan det ligge en risiko for at kommunen ikke klarer å følge opp konsultasjonsplikten i alle sammenhenger.

Saksbehandling og arkiv

I kundemøtet i 2023 antydes det at det er mangler på arkiv. Kommunen tok i bruk nytt sak- og arkivsystem (ACOS) i februar 2024. Dette bør legges til rette for forbedringer både på saksbehandling og arkiv. Røros kommune kommer dårlig ut på kommunebarometeret når det gjelder saksbehandling og dette kan også ha sammenheng med arkiv. Revisor vurderer at det fortsatt kan være en risiko knyttet til at rutiner og praksis ikke kommer på plass selv om kommunen har anskaffet et nytt sak- og arkivsystem. Det er også en risiko for at arkivverdige materiale ikke blir arkivert, eksempelvis tekstmeldinger.

Informasjonssikkerhet

Sannsynligheten for ondsinnede handlinger mot IKT-systemer er økende i samfunnet. Kommunene er komplekse organisasjoner som er avhengig av IKT på de fleste områder. Hvis IKT-systemet rammes av en hendelse som setter det ut av funksjon, er konsekvensen at kommunens virksomhet blir skadelidende på ulike måter. Økende grad av digitalisering gir effektive løsninger, men det er sannsynlig at bevisstheten omkring IKT-sikkerhet ikke er til stede i hele organisasjonen, med eksempelvis den konsekvens at brukere trykker på en lenke som gir uvedkommende tilganger. IKT-sikkerhet er relatert til personvernforordningen og håndtering av personopplysninger, eksempelvis med den konsekvens at personopplysninger kommer på avveie. I kundemøtet høsten 2023 gir ledelsen inntrykk av høy bevissthet omkring informasjonssikkerhet.

Bærekraft

FNs bærekraftsmål angir viktige mål for felles retning i samfunnsutviklingen, globalt, nasjonalt og lokalt. Bærekraftsmålene berører alle deler av en kommunes virksomhet. Manglende lokalt arbeid for bærekraftsmålene kan medføre feil tiltak og feil utvikling på mange kommunale virksomhetsområder med hensyn til en bærekraftig utvikling. Konsekvensene kan eksempelvis være økende fattigdom, mangel på rent vann, ødeleggelser av landressurser, større ulikheter, fallende sysselsetting og fallende økonomisk vekst. Systematisk arbeid med bærekraftsmålene kan føre til en positiv utvikling på de samme områdene. Røros kommune har bygd samfunnsplanen omkring bærekraftsmålene og er i ferd med å operasjonalisere dem videre.

Internkontroll – system og implementering

Formålet med kravet om internkontroll i kommuneloven § 25-1 er å forebygge og hindre regelverksbrudd, og sikre at regelverksbrudd blir oppdaget og korrigeret. Dette krever at kommunedirektøren har et system for internkontroll, som sikrer at eksempelvis oppvekstsektoren rapporterer om de faktiske forhold i sektoren og jevnlig evaluerer og korrigerer egen

praksis. Revisor erfarer at flere kommuner ikke har et godt fungerende internkontrollsystem, noe som øker sannsynligheten for at det kan få alvorlige konsekvenser for både tjenestemottakerne og kommunen. Bevissthet og kultur rundt avvik og oppfølging av avvik som grunnlag for læring og forbedring er sentralt i et internkontrollsystem.

Ledelsen forteller i kontaktmøtet at kommunen har vært gode på systemer i mange år og tror de er på et høyt modenhetsnivå. Interkontroll skal ivaretas i virksomhetsmodulen i Framsikt. Det arbeides med å øke antallet avviksmeldinger.

3 ØKONOMI

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Økonomisk bærekraft	Budsjettering og tertialrapportering
Selvkost	Merverdiavgifts behandling
	Offentlige anskaffelser

Økonomisk bærekraft

En bærekraftig økonomi innebærer at kommunen må ha evne til å holde stabil tjenesteproduksjon over tid. Denne evnen kan måles gjennom størrelsen på kommunens netto driftsresultat, lånegjeld og disposisjonsfond. Driftsresultatet viser om kommunen klarer å frigjøre driftsmidler til investeringsformål, og dermed om det er mulig å fornye bygninger og anlegg uten at lånegjelden øker mer enn inntektene. I motsatt fall må en økende andel av inntektene brukes til å betjene gjelden i stedet for å gå til tjenesteyting. Konsekvensene blir dermed selvforsterkende, og før eller siden må kommunen kutte på bevilgninger til tjenesteproduksjon. Samtidig øker risikoen for at renteøkninger kan få store økonomiske konsekvenser.

Kommunene er pålagt å fastsette finansielle måltall å styre etter. Risikoen for å komme i et økonomisk uføre kan reduseres ved å fastsette tydelige og konkrete regler for hvordan kommunedirektør og kommunestyre skal forholde seg til de vedtatte måltallene når økonomiplanen skal behandles.

Røros kommune har gjeld som er høyere enn handlingsregelen og dermed høye finanskostnader. Kommunen har en stor andel flytende rente og rentekostnadene er et usikkerhetsmoment.

Selvkost

Flere saksområder i kommunen har gebyrbelagte tjenester hvor gebyret skal være til selvkost. Regelverket om, selvkost er komplisert, og det er sannsynlig at det kan oppstå feilføringer mellom selvkostområder og andre områder i kommunen. Det er også en sannsynlighet for feil i beregningen av kapitalkostnader. Konsekvensene av feil i selvkostberegningene er at enten kommunen eller innbyggerne må betale for den andre, eller at dagens abonnenter betaler for framtiden abonnenter eller motsatt. På flere områder øker gebyrene som følge av økt selvkost fordi eksempelvis vedlikeholdet av vannledninger ikke er fulgt opp.

I 2023 ble det gjennomført en forenklet etterlevelseskontroll på selvkost. Den viste at det er behov for å se nærmere på blant annet grunnlaget for kostnadsfordelinger i selvkostberegningene..

Budsjettering og tertialrapportering

Det kan være risiko forbundet med budsjettering og tertialrapportering. Det er konkrete krav til hvordan budsjettet skal utarbeides, men det gjøres også subjektive vurderinger om måltall og budsjettpremisser, og oppfølgingen av disse som kunne vært bedre omtalt. Det er en sannsynlighet for at måltall og budsjettpremisser er uklare med den konsekvensen at de er vanskelig å styre etter.

Røros kommune bruker Framsikt¹ og det kan være en risiko for at papirversjon eller PDF-versjon av dokumentet ikke samsvarer med publisert versjon i Framsikt. Framsikt vil komme med et system som versjonslogging.

I kontaktmøtet opplyses det at kommunen ønsker å fokusere mer på prognose enn å justere budsjettet mellom tjenestene. De er opptatt av å bruke avvikene fornuftig ute på virksomhetene, slik at fokus blir på hva som gjøres og ikke på budsjettendringen. Kommunen jobber med utvikling av gevinstindikatorer og hvordan slike henger sammen med målsettinger.

Offentlige anskaffelser

Regelverket omkring offentlige anskaffelser er komplisert, og det er sannsynlig at det oppstår feil. Klagenemnda for offentlige anskaffelser kan bøtelegge når det gjøres feil. Feil tildelinger kan også føre til dyre rettssaker, negativ omtale og prosjekter som må utsettes fordi det må gjennomføres ny konkurranse. Feil i offentlige anskaffelser har også konsekvenser for tilbydere som ikke får oppdrag fordi at regelverket ikke følges. Røros kommune er en del av innkjøps samarbeidet Abakus AS, som ble revidert i 2022. Der påpekes det at selv om mye av innkjøpsarbeidet kjøpes fra Abakus AS, har kommunene et ansvar for at rammeavtaler følges og at det kontrolleres at leverandørene overholder kontraktsvilkårene.

Merverdiavgiftsbehandling

Regelverket om merverdiavgiftskompensasjoner, ordinær merverdiavgift og fradragsrett er komplisert. Det er sannsynlig at feil kan oppstå, og konsekvensen er at da vil det komme krav

¹ Framsikt er en skybasert løsning for helhetlig virksomhetsstyring.

om tilbakebetaling fra Skatteetaten, og det kan ilegges bot på 40 prosent av feilen. Potensielt kan dette utgjøre store beløp som har betydning for kommuneøkonomien.

4 OPPVEKST OG INKLUDERING

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Barn med særlige behov	Saksbehandling
Barnehagemyndighet og tilsyn	
Taushetsplikt og personvern	

Barn med særlige behov

Barn med særlige behov skiller seg fra den ordinære elevmassen ved at de ikke får tilstrekkelig utbytte av den ordinære opplæringen. Det er en sannsynlighet for at barn med særlige behov ikke fanges opp tidlig og får den oppfølgingen de trenger. Manglende oppfølging kan gi konsekvenser for det enkelt barn sin videre utvikling og muligheter videre i livet. Kommunen kan også bli stilt til ansvar for ikke å ha gitt tilstrekkelig opplæring.

I kundemøtet forteller kommunen at skolestrukturen er økonomisk utfordrende med en 1-10 skole og to oppvekstsentre som er fådelt. Stadig flere elever trenger individuell oppfølging. I 2022-23 scorer Røros kommune lavere enn landsgjennomsnittet på grunnskolepoeng og delvis også på nasjonale prøver.

Barnehagemyndighet og tilsyn

Røros har fem kommunale og to private barnehager. § 11 i barnehageloven krever likebehandling mellom private og kommunale barnehager og stiller krav om å organisere oppgavene kommunen har som barnehagemyndighet adskilt fra oppgavene den har som barnehageeier. Det er sannsynlig at oppgavene som barnehageeier og barnehagemyndighet ikke er tilstrekkelig adskilt, med den konsekvens at kommunale og private barnehager ikke likebehandles. Dette kan ha konsekvenser for barnehagemyndighetens tilsyn med barnehageeier. Videre kan det ha betydning for den tjenesten som tilbys og samarbeidet mellom barnehagen og andre kommunale aktører.

Taushetsplikt og personvern

Revisor erfarer at flere kommuner ønsker å øke det tverrfaglige samarbeidet rundt barn i kommunen. Dette kan øke sannsynligheten for at personvern og taushetsplikt ikke blir ivaretatt. Tydelige retningslinjer og rutiner for ivaretagelse av personvern og taushetsplikt er viktig for å redusere konsekvenser som kan oppstå som følge av tverrfaglig samarbeid. Brudd på personvern og taushetsplikt kan få store konsekvenser for den enkelte person, og økonomiske og omdømmemessige konsekvenser for kommunen.

Saksbehandling

Minimumskravene til enkeltvedtak i forvaltningsloven er ikke tilstrekkelig for å ivareta saksbehandling med fokus på barnets beste. Det er sannsynlig at barnets beste og barnas stemme, er basert på omgivelsene rundt og ikke barnet. Konsekvensen kan være mangelfullt beslutningsgrunnlag som fører til feil beslutning og feil tiltak.

5 HELSE OG OMSORG

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Demensomsorg	Ivaretagelse av flyktninger
Utenforskap	
Tildeling av tjenester	
Bruk av tvang	
Helseplattformen	

Demensomsorg

Antallet eldre øker framover, og mange av disse kan bli rammet av demenssykdom. Kommunene er i ulik grad forberedt på dette. Det krever blant annet tilrettelegging med ulike boformer, dagaktivitetstilbud, og spesialkompetanse hos ansatte. Det er sannsynlig at kvaliteten i demensomsorgen både innen hjemmetjeneste og institusjon blir utfordret. Utfordringene er knyttet til å ivareta ulike behov, grader og typer av demenssykdom samt bruk av tvang. Konsekvensen er at brukerne ikke får tilstrekkelige tjenester som er tilpasset deres livssituasjon og for kommunen kan konsekvensen være at ressursene brukes lite effektivt.

Røros kommune har eget sykehjem kun for personer med demens. Kommunen jobber etter omsorgstrappa² og jobber med sømløse tjenester. Det har vært en omstillingsprosess med målrettet arbeid med omlegging av omsorgstjenesten. Det er utfordringer med å ivareta ulike behov hos brukerne samt å ivareta sikkerhet for både brukere og ansatte. Grunnbemanningen er marginal, og det er utfordrende å jobbe med kompetanseheving og utvikling.

Utenforskap (tverrsektoriell risiko)

Flere og flere faller utenfor i samfunnet, og det er sannsynlig at kommunen ikke klarer å være i forkant og jobbe forebyggende. Det er blant annet et økende behov for psykisk helsehjelp. Det er økt sannsynlighet for fattigdom blant barn og voksne, herav flere som har behov for sosialhjelp. Mangel på boliger for vanskeligstilte og økte priser på leiemarkedet rammer også mange av de som faller utenfor utdanning og arbeidsliv. Utenforskap kan medføre mange ulike konsekvenser, eksempelvis kommunens ansvar for sosialhjelp, men også konsekvenser i form av uro i lokalmiljøet og kriminalitet, samt den enkeltes muligheter i samfunnet. På dette kan kultur, idrett og frivilligheten være et bidrag for å redusere sannsynligheten for at noen faller utenfor. Røros kommune opplever økt antall henvisninger til rus og psykisk helse og det er

² Omsorgstrappa – det kommunale tilbudet av omsorgstjenester beskrevet som en tiltakskjede med ulike nivå på omsorgstjenestene.

behov for oppfølging utenom ordinær arbeidstid og behov for tilrettelagte boliger. Kommunen har en satsing på psykisk helse. *Unge utenfor skole og arbeidsliv* er en del av utenforskap, og kan være koblet til psykisk helse. Kommunen har en satsing på området og det er et spørsmål om det er tilstrekkelig, hvis kommunen mangler kommunepsykolog og ressurser. Kommunen har ansvar for opplæringen på barne- og ungdomstrinn, og fylkeskommunen overtar opplæringsansvar når de unge begynner på videregående skole. Det er nødvendig med et samarbeid mellom kommune og fylkeskommune for å følge opp ungdommer når de starter på videregående skole, for å sikre at de gjennomfører utdanningen. Dette har stor betydning for deres muligheter senere i livet, eksempelvis i arbeidsmarkedet.

Tildeling av tjenester

Det er sannsynlig at brukere av helse- og velferdstjenester ikke får den hjelp de har krav på, og at innbyggernes forventninger overgår tilbudet kommunen kan gi. Rett bemanning bør være på rett plass, tilsvarende riktig bruk av kompetanse ut fra behovet. Tildeling av tjenester berører problematikk rundt utskrivningsklare pasienter og mottaksmuligheter i kommunene samt arbeidsfordelingen mellom spesialhelsetjenesten og kommunen. Kartlegging for å fastsette rett nivå på tjenestene og individuell tilpasning av tjenester er viktig for å kunne gi riktige tjenester. En konsekvens av spesielt systematiske feil i tildelingene er at brukerne ikke får det tilbudet de har krav på, som i neste omgang kan gi dårligere livskvalitet.

Bruk av tvang

Tilsynsrapporter har avdekket mangelfull lovanvendelse, noe som er alvorlig både for pasienter og helsepersonell. Tvang forekommer relativt hyppig innenfor helse, og det skal fattes vedtak ved bruk av tvang. Tvang uten vedtak begrunnes ofte i pasientens, med-pasienters eller ansattes beste. En konsekvens av manglende vedtak er at vurderingen bak bruk av tvang ikke dokumenteres og i verste fall ikke gjøres. Dette kan videre gi grobunn for en praksis med økende bruk av tvang.

Helseplattformen

Helseplattformen AS ble tatt i bruk i Røros kommune 12.11.2022. Helseplattformen AS er en felles elektronisk pasientjournal og pasientadministrativt system for hele helsetjenesten i Midt-Norge. Generelt har informasjonsflyten mellom helseforbundet og kommunene har vært utfordrende etter innføring av Helseplattformen. Kommunen har et eget ansvar for å sikre at løsningen de har anskaffet ivaretar personvernet, at den fungerer godt nok for helsepersonellet og andre brukere, og at løsningen ikke gir uønskede konsekvenser tjenestemottakere og pasienter.

Innføringen av Helseplattformen viser at en del kommuner har hatt problemer, og at innføringen har vært mer krevende enn forventet. Blant annet er det kjent at det har vært svikt i tjenester, pasientbehandling og håndtering av personvern. Svikt i legemiddelhåndtering og meldingsutveksling kan ha store konsekvenser for pasientene. Helseplattformen tar mye oppmerksomhet i Røros kommune og det går fort på bekostning av annet utviklingsarbeid i sektoren, kom det fram i en tidligere forvaltningsrevisjon. Det er også slik at ansatte som jobber i hjemmetjenesten og på institusjon har ulike brukerområder i helseplattformen og må lære seg å bruke begge deler.

Ivaretagelse av flyktninger

De siste årene har kommunen tatt imot et økende antall flyktninger med ganske mange nasjonaliteter. Dette gir utfordringer med barnehageplasser og kommunale boliger. Kvalifisering av flyktninger til jobb og utdanning er viktig for å unngå utenforskap. Integreringsloven skiller mellom grupperinger av flyktninger og det er egne regler for ukrainske flyktninger med andre krav. Dette kompliserer arbeidet for de som skal ivareta arbeidet med introduksjon og opplæring. Det er ekstra press på tjenester innen helse- og velferd på grunn av mottak av høyt antall ukrainske flyktninger i 2022 og senere. Utleiemarkedet tømmes for boliger og prisene i privatmarkedet øker. Det er et spørsmål om integreringstilskuddet er tilstrekkelig og om det brukes på rett måte for å følge opp flyktningene. Hvis kommunen ikke lykkes med integrering av flyktninger kan de ende opp som sosialmottakere i stedet for å bidra som skattebetalere.

6 TEKNISK

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Klima og miljø	Verdensarven
Vedlikeholdsetterslep	Brann- og redningstjenesten
	Planarbeid
	Næring, skog- og landbruk

Verdensarv

Verdensarvområdet Røros bergstad og Circumferensen dekker i dag Røros og flere nabokommuner. Da Bergstaden Røros ble en del av verdensarven i 1980 omfattet den trehusbebyggelsen og Malmplassen med Smeltehytta og Slagghaugene. Området ble utvidet i 2010. Verdensarv er en status som forplikter stedet til å ta vare på og utvikle verdensarvverdier for all framtid. Dette gjør at Røros kommune har en viktig rolle i forvaltningen gjennom plan- og bygningsloven, kulturminneloven og naturmangfoldloven. Forvaltningen av verdensarven i seg selv innebærer ingen stor risiko, men risikoen er mer knyttet til eksempelvis hvordan kommunen i planarbeidet klarer å følge opp verdensarven.

Klima og miljø

Klima og miljø gir kommunen ulike utfordringer innenfor teknisk sektor, eksempelvis utfordringer som følge av ekstremvær. Det kan være ulik vektning av klima- og miljøhensyn, samt potensiale for motstrid mellom ulike hensyn som klima- og miljø, samiske rettigheter, jordvern og behovet for samfunnsutvikling. Klima- og miljøplanleggingen har innvirkning på annet planverk og har betydning for sektorovergrepene forvaltning, blant annet i arealplanlegging, beredskap knyttet til infrastruktur, vann- og avløpsforvaltning, verdensarven, og drift og vedlikehold av kommunal eiendom. Kommunen kan bli stilt til ansvar dersom klima- og miljøhensyn ikke blir hensyntatt blant annet i arealplanlegging og byggesaksbehandling. Bærekraftsmålene sammen med de mer kjente områdene som klima og miljø stiller krav til kommunene på mange områder, eksempelvis materialgjenvinning, omstilling i næringslivet og håndtering av et mer utfordrende klima.

Røros har en klima- og miljøplan fra 2018 og som strekker seg fram til 2030. Kommunen har rapportert på klimaregnskap i to år og har redusert klimautslipp. Det arbeides med å få klimabudsjettering koblet tettere til årsrapporten. I den forbindelse hentes det også inn klima- og miljøinformasjon fra selskaper som kommunen eier. I kundemøtet kommer det fram at kommunen famler litt med å finne gode klimatiltak i kommuneorganisasjonen og for kommunen som samfunnsaktør.

Vedlikeholdsetterslep

Kommuner mangler ofte gode systemer for vedlikehold når det kommer til vann og avløp, eiendomsforvaltning og samferdsel. Vedlikeholdsetterslepet på disse områdene er i dag omfattende og har konsekvenser for helse, miljø og sikkerhet. En stor bygningsmasse og mye veg som skal vedlikeholdes belaster kommunens økonomi. Alle innbyggere i kommunen skal motta trygt og godt vann, noe som stiller krav til distribusjonsnett, kontroll av vannkilder/høydebasseng og behovet for en reservevannkilde. Svikter tilførselen av trygt vann kan det få konsekvenser for liv og helse. Hovedutfordringene for avløp er relatert til ledningsnett, rensing og overvannsproblematikk. Konsekvensene av svikt i avløpssystemet er forurensning.

Røros kommune har mange gamle bygninger og utfordringer i forhold til bygningsvern. Verdensarvforvaltningen omfatter mye av kommunens egen bygningsmasse, som gjør at bygningsvedlikehold er mer krevende for Røros enn andre kommuner. Det rapporteres også om dårlig innelima i noen bygg. Bygningsadministrasjon og vedlikehold er et politisk satsingsområde.

Brann- og redningstjeneste

Brann og redning har ansvar for å ivareta både forebyggende og akutte oppgaver, som krever tilstrekkelig internkontroll, rutiner for forebyggende arbeid (feiling og branntilsyn), HMS og kompetanseheving (blant annet på slukking av elektriske fremkomstmidler som elbiler, el-ferjer og kompetanse i forhold til helserelaterte utrykninger). Konsekvenser av svikt innenfor brann og redning kan være stor i forhold til at liv og verdier ikke blir tilstrekkelig sikret. Det er også knyttet usikkerhet til konsekvensene av en rettskraftig dom fra Møre og Romsdal tingrett om lovligheten av å fastsette sjablongmessig feieavgift for hytter.

På grunn av verdensarven og mye gammel trehusbebyggelse har brann- og redningstjenesten døgnkontinuerlig vakt og er godt utrustet med brannbiler og slukkeutstyr. Det er også fokus på ulike former for brannsikring i Røros sentrum.

Planarbeid

Planprosessene driver de kommunale tjenestene fremover, og oppstiller rammene for kommunens samfunns-, areal- og næringsutvikling. Planarbeidet utfordrer dynamikken mellom regelverket, statlige føringer og forholdet til det lokale handlingsrommet. Målsettinger i planverket er ofte lite konkrete, målbare og tidsbestemte, noe som gjør det vanskelig å evaluere måloppnåelsen i etterkant. Ivaretagelse av bærekraftsmål i planarbeidet står sentralt og fordrer god tverrsektoriell samhandling. Manglende oppdatering av planverket, eksempelvis

planstrategi, samfunnsplan og arealplan får konsekvenser for tiltakshavere og saksbehandlingen i kommunen. Eldre og utdaterte areal- og reguleringsplaner fører til et økt antall dispensasjonssøknader, noe som i sin tur øker den kommunale ressursbruken og fører til lengre saksbehandlingstider. Administrasjonen og politisk nivå kan vekke hensyn ulikt i spørsmålet om dispensasjoner, noe som kan både kan føre til at tilnærmet like saker får ulike utfall og at beslutningen skaper presedens for nye saker. Røros kommune vedtok kommunens samfunnsplan i 2023 og kommunen arbeider nå med planstrategi 2024-2027. Kommunens arealplan er fra 2019. Kommunen har også opphevet noen gamle reguleringsplaner.

Næring, skogbruk og landbruk

Kommunen har ansvar etter lovverk som regulerer næringsvirksomhet, herunder jordbruk og skogbruk. Interessekonflikter mellom jordvern, samiske interesser og utbygging og i den sammenheng også miljøhensyn er sannsynlig. Slik interessekonflikter må kommunen håndtere, og ulike utfall har ulike konsekvenser for videre utvikling. Røros kommune har merket bærekraftig reisemål, som sammen med verdensarvstatusen og samiske interesser gir både muligheter og begrensninger for næringsvirksomhet.

Klima- og miljøutfordringer og den risikoen det innebærer både for næringsvirksomhet og som en konsekvens av næringsvirksomhet er problemstillinger som kommunen blir stilt overfor. Kommunen har ansvar for saksbehandling på ulike områder og det kan skje saksbehandlingsfeil eller manglende oppfølging av saker, eksempelvis innenfor konsesjonsbehandling.

7 EIERSTYRING

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Røros Vekst AS	Midt-Norge 110-sentral IKS
Optimus AS	IKA Trøndelag IKS
	FIAS AS

Interkommunale selskap

- **Midt-Norge 110-sentral IKS - eierskapskontroll**

Midt-Norge 110-sentral IKS er betydelig utvidet i 2023. Selskapet leverer en viktig tjeneste til eierkommunene og det kan være relevant å følge opp eierskapet i selskapet gjennom en eierskapskontroll i selskapet når den nye organiseringen har fungert en periode.

- **IKA Trøndelag IKS**

Interkommunalt arkiv Trøndelag IKS ble etablert i år 2000 da institusjonen ble et interkommunalt selskap, opprettet med hjemmel i lov om interkommunale selskaper av 29. januar 1999. Selskapet skal følge opp arkivlovens intensjoner og bestemmelser fungere som et arkivdepot for eierne med papirbaserte og elektroniske arkiv. Selskapet har behov for nytt administrasjonsbygg. En gjennomgang av om oppgavene utføres i samsvar med krav kan være sentralt her, også eierstyring av selskapet. Eierstyring og forvaltningsrevisjon kan være aktuelt i et samarbeid med eierkommunene.

Aksjeselskap

- **Optimus AS**

Selskapets vedtektsfestede formål er å drive verdiskaping gjennom tilbud om arbeid og arbeidstrening for arbeidssøkere med nedsatt arbeidsevne og gjennom andre tjenester det er naturlig for virksomheten å utføre.

- **Fjellregionen interkommunale avfallsselskap AS (FIAS AS)**

Røros kommune eier 19 prosent av FIAS AS. Selskapet håndterer husholdningsavfall på vegne av flere kommuner. Renovasjonsbransjen er i stadig utvikling og pålegges nye krav. Renovasjonsområdet er pålagt å drive til selvkost for den delen som omhandler husholdningsavfall. Dette kan være utfordrende å skille ut hvis selskapet også har andre

virksomhetsområder. FIAS AS har planer om bygging av ettersorteringsanlegg for restavfall. Selskapet ble revidert i 2018 og kan være aktuelt for en forvaltningsrevisjon i denne perioden.

- **Røros Vekst AS**

Selskapets vedtektsfestede formål er investeringer i andre selskaper. Utvikling, utbygging og utleie av fast eiendom samt annet som naturlig hører inn under dette. Selskapet ble stiftet i 1991 og 2019 var siste året selskapet hadde driftsinntekter. I kommunens eiermelding for 2022 står det at utvikling av nok og riktig eiendomsmasse er veldig viktig for samfunnsutviklingen generelt og for næringsutvikling spesielt. Selskapet har ett datterselskap, Gjøsвикmoen AS som de eier 100 prosent. Dette ble stiftet i 2013. Datterselskapet har ikke hatt driftsinntekter siden oppstarten og har hvert år hatt et lite negativt driftsresultat. Røros Vekst AS eier i tillegg 50 prosent av Gjøsвика AS, 19,4 prosent av Verket Røros AS, 13,158 prosent av Siva Fjellregionen Eiendom AS, 0,265 prosent av Røros Slakteri AS og 0,015 prosent av Ren Røros AS.

Røros kommune har eierinteresser i følgende andre selskaper.

Aksjeselskap

- Abakus AS (eierandel 9,05 prosent, revidert i 2022)
- Røros Kultur og Konferansesenter AS (eierandel 50,6 prosent)
- Røros Tomteselskap AS (eierandel 60 prosent)
- Verket Røros AS (eierandel 73,17 prosent)
- Ren Røros AS (eierandel 67 prosent, revidert i 2020)
- Museene i Sør-Trøndelag AS (eierandel 4,16 prosent, forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i 2019))
- Rørosregionen Næringshage AS (eierandel 9,49 prosent)
- Røros Parkering AS (eierandel 100 prosent)
- Røros slakteri AS (eierandel 6,248 prosent)
- AS Fæmund (eierandel 5,88 prosent)
- Helseplattformen AS (eierandel 0,3 prosent)
- Kommunekraft AS (eierandel 0,313 prosent)

Interkommunale selskap

- Konsek Trøndelag IKS

Samvirkeforetak

- Revisjon Midt-Norge SA
- Visit Røros og Østerdalen SA (Destinasjon Røros) (nylig omdannet fra medlemsorganisasjon til samvirkeforetak)
- A/L Biblioteksentralen (ideelt samvirkeforetak med liten eierandel)